

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันใช้สังคมประเพณีในการอบรมบุตรต่างกันหรือไม่ จะมีบุคลิกภาพต่างกันหรือไม่ และเพื่อศึกษาอีกว่าสังคมประเพณีจากครอบครัวนั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลอย่างไร

ก. การศึกษาเรื่องสังคมประเพณี

จากการศึกษาวิจัยที่เก็บข้อมูลมาแล้วในข้างต้น แม้ผู้ศึกษาวิจัยจะเปรียบเทียบสังคมประเพณีระหว่างกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมเพียง 2 ระดับชั้น คือระดับชั้นกลางและชั้นต่ำเท่านั้น ก็พบว่ามีความแตกต่างกัน เช่นการศึกษาของ Davis และ Havighurst (1946) Sears และ Maccoby (1957) Bronfenbrenner (1958), Kohn, (1959) และ Sewell (1965) แม้การศึกษาในประเทศของ ศรีสวัสดิ์ ชลวิสุทธิ์ (2505) ชูจิตต์ พิทักษ์กุล (2505) และ พิไล ฉายากุล (2507) จะศึกษาเฉพาะแต่ละระดับชั้นหากพิจารณาแล้วก็พบว่ามีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานเป็นกลางในเรื่องนี้ไว้ว่า มีความแตกต่างกันในสังคมประเพณีของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นตัวแทนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่ตนสังกัดอยู่ และถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่มที่ตนสังกัดนั้นให้แก่สมาชิก เพื่อเป็นวิถีแห่งการดำรงอยู่ในสังคม และในแต่ละกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมย่อมจะมีวัฒนธรรมวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของคนแตกต่างกันไป การศึกษาครั้งนี้พบว่ามีความแตกต่างกันในสังคมประเพณี 4 ด้าน คือ

1. การฝึกความสัมฤทธิ์ผล ครอบครัวระดับสูงบิสามารถฝึกความสัมฤทธิ์ผลให้แก่บุตรสูงกว่าครอบครัวระดับต่ำ และระดับกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 แต่ครอบครัวระดับต่ำฝึกค่านิยมสูงกว่าระดับกลางแต่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่ตรงกับการศึกษา ของ

Sewell ให้ความเห็นของ Watson ที่ว่า ครอบครัวระดับต่ำมีความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผลต่ำกว่าครอบครัวระดับกลาง ซึ่งมีความต้องการในการเลื่อนชั้นสูงกว่า และโต้แย้งกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1.1 ที่ว่า ครอบครัวระดับต่ำมีผลสัมฤทธิ์ผลสูงกว่าครอบครัวระดับอื่น ๆ / หิ้งนี้อาจเนื่องจากในครอบครัวระดับสูง บิดามารดาซึ่งเป็นนักธุรกิจและข้าราชการที่ประสบความสำเร็จต่างมีการศึกษาสูงเห็นคุณค่า และความสำคัญของการศึกษา จึงพยายามอบรมสั่งสอนให้บุตรเอาใจใส่ในการเรียน เพื่อเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จ โดยการสนับสนุนบุตรทุกวิถีทาง เช่น ซื้อหนังสืออ่านประกอบให้ ในบ้านมักมีหนังสือความรู้ประเภทต่าง ๆ ให้ค้นคว้า คอยดูแลในการเรียนของบุตรอย่างใกล้ชิด สอนหนังสือให้ก่อนเข้าเรียน เมื่อทำการบ้านไม่ได้ก็อธิบายให้ฟัง หรือ จ้างครูมาสอนพิเศษให้ที่บ้าน สนทนาแนะนำขั้นตอนทางการศึกษา คัดและการเลือกอาชีพของบุตรอยู่เสมอ นอกจากนั้นบุตรยังมีตัวอ้อมที่ตีเป็นแบบอย่าง จากการสัมภาษณ์พบว่าหลายครอบครัว บุตรอยากเป็นอย่างบิดาหรือพี่ซึ่งประสบความสำเร็จในการเรียนและการงานเป็นอย่างดี และก็ได้รับการสนับสนุนอย่างมาก แต่ในครอบครัวระดับต่ำและกลางโดยเฉพาะครอบครัวชั้นต่ำ บิดามารดาไม่มีการฝึกความสัมฤทธิ์ผลน้อย เพราะขาดการศึกษา และมีภาระในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว บิดามารดาไม่อาจจะช่วยบุตรในเรื่องนี้ได้เลย ไม่มีการสอนหนังสือให้ก่อนเข้าเรียน ไม่ได้ซื้อหนังสือความรู้อื่น ๆ ให้บุตรนอกจากบุตรต้องการและขอเงินไปหาซื้อเอง เมื่อทำการบ้านไม่ได้หรือขอคำแนะนำใด ๆ ก็ไม่อาจจะให้แก่บุตรได้ จากการสัมภาษณ์บิดามารดาในระดับต่ำส่วนมากกล่าวว่าตนมีความรู้่น้อย การเรียนต่าง ๆ ของบุตรเป็นเรื่องที่เขาจะชวนชวนเอาเอง บิดามารดาในระดับกลางมีการฝึกในด้านนี้ไม่ต่างจากครอบครัวระดับต่ำอาจเนื่องจากเหตุผลบางอย่างเดียวกัน เพราะจากการสัมภาษณ์ครอบครัวทั้ง 2 ระดับนี้ บิดามารดาบอกว่า การศึกษาในปัจจุบันต่างจากสมัยที่ตนเรียนมากจึงไม่กล้าแนะนำ เกรงจะผิดพลาด โดยเฉพาะบิดามารดาในระดับต่ำบอรับว่าตนไม่ได้รับการศึกษา จึงไม่อาจช่วยบุตรได้ นอกจากนั้นยังมีบุตรเล็ก ๆ ที่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่มากกว่า บุตรที่เป็นกลุ่มตัวอ้อม บิดามารดามักเห็นว่าโศภณี่จะช่วยตนเองได้แล้ว จึงไม่ได้เคี่ยวเข็ญมากเท่าตอนที่เรียนอยู่ในชั้นประถม ที่ยกมาอ้างนี้อาจเป็นเหตุผลอีกอย่างหนึ่งที่บิดามารดา ระดับต่ำและกลางฝึกความสัมฤทธิ์ผลให้บุตรน้อยกว่าระดับสูง

2. ความเข้มงวด ครอบครัวระดับต่ำ และระดับกลาง บิดามารดาเข้มงวดในความประพฤติของบุตรสูงกว่าครอบครัวระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของ Kohn และ ประภัสสร คุนตระกูล¹ ที่ว่า ครอบครัวระดับต่ำต้องการให้บุตรเชื่อฟังมากกว่าครอบครัวระดับกลาง และสนับสนุนข้อสมมุติฐานการวิจัยที่ 1.4 ที่ว่าครอบครัวระดับกลาง และต่ำ มีความเข้มงวดในพฤติกรรมและวินัยของบุตรมากกว่าครอบครัวระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเลี้ยงบุตรด้วยตนเอง พร้อมกับทำงานในบ้านด้วย ส่วนมากไม่มีคนรับใช้คอยช่วยเหลือในการทำงาน จึงมีความเข้มงวดกับบุตรมากเพื่อความสะอาดและความเรียบร้อยภายในบ้าน นอกจากนั้นยังมีความวิตกกังวลในความประพฤติของบุตรเกรงไปว่าบุตรจะทำตัวไม่ดี ประพฤติเสียหยาเพราะเมื่อผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ส่วนมากถามก่อนว่าบุตร ของตนประพฤติเสียหยาหรืออย่างไรจึงมาขอสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ถึงความประพฤติของบุตร บิดามารดาส่วนใหญ่มักตอบว่าต้องการให้บุตรอยู่ในโอวาทของตนตลอดเวลา หากมีการประพฤติผิดจะมีการตักเตือนหรือลงโทษอย่างรุนแรง และบุตรต้องช่วยทำงานภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของบิดามารดาด้วย แต่ในครอบครัวระดับสูง บิดามารดามีคนเลี้ยงคนรับใช้คอยช่วยเหลือ ทั้งคนก็ไม่ค่อยมีเวลาว่างควักออกไปประกอบธุรกิจนอกบ้านเสมอ จึงไม่ค่อยได้ควบคุมหรือเข้มงวดในความประพฤติของบุตรนัก

3. การปิดการอดใจรอได้ ครอบครัวระดับต่ำ บิดามารดาปิดการอดใจรอได้มากกว่าครอบครัวระดับสูง และกลางอย่างมีนัยสำคัญ .01 ซึ่งไม่ตรงกับการศึกษาของ Sewell ที่ว่าครอบครัวระดับต่ำมีการอดใจรอได้ต่ำกว่าครอบครัวระดับกลาง แต่สนับสนุนข้อสมมุติฐานการวิจัยข้อ 1.5 ที่ว่า ครอบครัวระดับต่ำมีการปิดการอดใจรอได้สูงกว่าครอบครัวระดับกลางและสูง ทั้งนี้ขัดกับการเปิดความสัมพันธ์ เพราะตามลักษณะของสัมฤทธิ์

¹Prapastorn Hoontrakool, "A Comparative Study of Maternal Behavior as Perceived by Middle and Lower Class Thai Children of Bangkok and Dbonbur." Master Thesis Department of Psychology Chulalongkorn University, 1968.

สัมพันธ์ครอบครัวที่มีการเปิด ความสัมพันธ์สูงจะมีการออกไต่รอกไต่สูงด้วย แต่ที่ครอบครัวระดับสูง มีการเปิดการออกไต่รอกไต่ น้อยกว่าครอบครัวระดับต่ำทั้ง ๆ ที่มีการเปิดความสัมพันธ์สูงกว่า อาจเนื่องจากบิดามารดา สามารถให้สิ่งที่บุตรปรารถนาได้มากกว่า และตามใจบุตรมากกว่า ด้วย บิดามารดาส่วนมาก ชอบการสัมภาษณ์ เรื่องนี้ว่ายอมตามใจบุตร เพื่อมิให้มีความกังวลใจ จะไต่ใช้เวลาเพื่อการศึกษาอย่างเต็มที่ ครอบครัวระดับกลางมีการเปิดการออกไต่รอกไต่ต่ำกว่า ระดับอื่น ๆ คือตามใจบุตรให้สิ่งที่บุตรต้องการทันทีโดยไม่ต้องรอ อาจเนื่องจากเกรงบุตรจะ นอนหน้าเพื่อนฝูงก็ได้ เพราะจากการสัมภาษณ์ถึงการให้สิ่งที่บุตรต้องการนั้น บิดามารดา ระดับ กลางตอบว่า ควรจะซื้อของให้เมื่อเขาขอ เพราะถ้าไม่ให้บุตรอาจจะเกิดปมด้อย นอนหน้า เพื่อนฝูงและเกิดความวิตกกังวลใจ เมื่อถามถึงการให้อาหารเมื่อบุตรร้อง บิดามารดามักตอบ ว่าให้ทันทีเพราะลงสารบุตร แต่ในครอบครัวระดับต่ำบิดามารดาเปิดการออกไต่รอกไต่สูงกว่าระดับ อื่น ๆ อาจเนื่องมาจากไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ได้ บุตรต้องขวนขวายหาเอาเอง แม่ค่าใช้จ่ายประจำ วันจะให้อย่างจุกจิกก็ตาม การให้อาหารเมื่อบุตรร้องมักไม่ให้ทันที ส่วนมากให้เป็นเวลา เพราะบิดามารดาต้องทำงานไม่มีโอกาสจะให้ให้อาหารบุตรเมื่อหิวได้

4. การเปิดความเป็นระเบียบวินัย ครอบครัวระดับต่ำบิดามารดาเปิดความเป็น ระเบียบวินัยให้แก่บุตรมากกว่าครอบครัวระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ .05 แต่ครอบครัวระดับ กลางและระดับต่ำไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับการศึกษาของ Davis และ Havighurst ที่ว่าครอบครัวระดับกลางกลดชั้น เรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อยมาก กว่าครอบครัวระดับต่ำ แต่สนับสนุนข้อสมมุติฐานการวิจัยข้อ 1.4 และการศึกษาของ Sears กับ Macoby และ Kohn ที่ว่าครอบครัวระดับต่ำสนใจเรื่องความเป็นระเบียบ วินัยของบุตรมากกว่า ทั้งนี้สอดคล้องกับเรื่องของคีวัมเข้มงวด เพราะครอบครัวที่มีความ เข้มงวดสูงย่อมกลดชั้นในความเป็นระเบียบวินัยสูงด้วย เพื่อความสะดวกในการควบคุมบุตร และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบ้าน บิดามารดาจึงตอบว่าบุตรเสมอเมื่อมีความประพฤติ ไม่เหมาะสมกับความต้องการของบิดามารดา และเนื่องจากฐานะของครอบครัวไม่อำนวยให้ บิดามารดา ระดับต่ำจึงให้บุตรแบ่งเบาภาระของตน โดยให้บุตรรับผิดชอบตนเองมาแต่เล็ก ๆ

และเพิ่มมากขึ้นตามวัย มีหน้าที่ดูแลความเป็นระเบียบภายในบ้านและน้อง ๆ แต่ในครอบครัว
ระดับสูง บิดามารดาต้องการให้บุตรเอาใจใส่ในการเรียนมากกว่า จึงไม่ให้บริการ
งานในบ้าน เว้นแต่ว่าบุตรจะเต็มใจทำเอง แต่ก็เป็นเรื่องส่วนตัวของบุตรเท่านั้น เช่น การ
เก็บที่นอน การทำความสะอาดภายในห้องของตน ครอบครัวระดับกลางก็เช่นกัน บิดามารดา
ดูแลเรื่องมารยาทของบุตรบ้างเท่านั้น แต่ความเป็นระเบียบภายในบ้านแล้วแต่บุตรจะเต็มใจ
ทำเอง

นอกจากนี้พบแนวโน้มของความแตกต่างในสังคมประจักษ์ต่อการฝึกความอิสระ
ความก้าวร้าว และการลงโทษ แต่ไม่พบแนวโน้มของความแตกต่าง ในด้านความคาดหวัง
ของบิดามารดา การฝึกลักษณะในศรีสัมพันธ์ การให้รางวัล ทั้งปฏิเสธ ข้อสมมุติฐาน
การวิจัยเป็นกลางที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งพอจะอ้างได้คือ

1. ค่านิยมในสังคมประจักษ์กับเหล่านี้ในแต่ละระดับชั้นอาจจะไม่ต่างกันเพราะ
ระดับชั้นในสังคมไทยนั้นมีได้แบ่งแยกกันโดยเด็ดขาดทั้งยังไม่ได้ทำการศึกษาในเรื่องนี้โดย
การแบ่งชั้นทางสังคมนั้นถือตามแบบของสังคมตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา ในสังคมไทยนั้น
เมื่อศึกษาตามระดับชั้นทางสังคม พบความแตกต่างในด้านสังคมประจักษ์เพียงเล็กน้อยจนไม่
พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะระดับชั้นทางสังคมนั้นเป็นเพียงหน่วยสังคมย่อย ๆ
ในสังคมใหญ่เท่านั้น แม้วัฒนธรรมในสังคมประจักษ์ต่างกันบ้าง แต่ก็เพียงเล็กน้อย เพราะ
ย่อมมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกันตามลักษณะของวัฒนธรรมใหญ่ ค้ำยันอยู่ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
ล้อมเดียวกัน บิดคือวัฒนธรรมของชาติเดียวกัน ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว² ได้กล่าวไว้ว่า

² เสถียรโกเศศ, การศึกษาเรื่องประเพณีไทย (พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2505), หน้า 2-3.

... "ประเพณีของไทย หมายถึง ประเพณีรวมของชนชาวไทย บ่อมีลักษณะที่เป็นส่วนประธานเหมือนกัน ๆ กับหมดทุกภาคทุกถิ่น จะมีที่แตกต่างกันออกไปก็เป็นรายการส่วนรองของประเพณีเท่านั้น... ประเพณีมีทั้งลักษณะที่เหมือนและไม่เหมือนกัน เนื่องจากสาเหตุสามประการคือ ... สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์... สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม... และสิ่งแวดล้อมทางสังคม "

ระดับชั้นทางสังคมเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมเท่านั้น แม้ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมจะต่างกัน แต่ก็เพียงส่วนย่อย ซึ่งบ่อมีลักษณะส่วนใหญ่เหมือนกัน จึงทำให้ไม่พบความแตกต่างในเรื่องนี้

2. การศึกษาครั้งนี้อาจจะมีข้อผิดพลาดจากตัวแปรอื่น ๆ ด้วยก็ได้ เพราะขณะสัมภาษณ์ บิตามารดาส่วนมากให้ข้อคิดเห็นว่า บุตร โคนแล้วไม่ควรเข้าไปยุ่ง หรือ คุ้นวากับเขามากนัก ควรให้เขาคัดสินใจหรือทำอะไรเอง และถือว่าเป็นเรื่องของโรงเรียนช่วย ทำให้เห็นว่าสถาบันอื่น ๆ เช่น โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ซึ่งนักเรียนมีความสัมพันธ์อยู่ด้วยเป็นเวลานาน บ่อจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเขาช่วย โดยเฉพาะโรงเรียนและครู เพราะสังคมไทยมีแนวโน้มในการบงกชอง และเคารพเชื่อฟังครูอยู่แล้ว เมื่อบุตรเข้าโรงเรียน บิตามารดาจึงปล่อยให้เป็นการระของครูในการอบรมบุตร ทางบ้านมีหน้าที่คอยช่วยเหลืออย่างเท่านั้น

3. บิตามารดาของนักเรียนนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนมากพอใจในความประพฤติของบุตรอยู่แล้ว จากการสัมภาษณ์ บิตามารดาบางคนบอกว่า ไม่ต้องสอนมากนัก เพราะบุตรก็อยู่แล้ว ไม่ยกย่ำความลำบากใจ หรือหนักใจมาให้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากความซาคเคลื่อนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และแบบสอบถามรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนก็ได้

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาอาจจะมีน้อยไป ไม่พอที่จะทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

5. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง อาจจะมีความแม่นยำตรงไม่พอ คือ ไม่ได้สัมภาษณ์ในสิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งต้องการการปรับปรุงอีกมาก หากจะนำไปใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป

เมื่อพิจารณาจากสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่าบิคารมารดาไทยมีการลงโทษบุตรน้อย และมีการปกป้องความก้าวร้าวให้บุตรต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลิกภาพของบุตรที่ตั้งกล่าวมาแล้วที่ว่าบิคารมารดาส่วนมากบอกลักษณะของบุตรว่าเรียบร้อย ไม่ชอบยุ่งกับใครจึงไม่ค่อยได้ลงโทษบุตรนัก และคงจะพอใจในความประพฤติของบุตรแล้ว ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ใหญ่ไทยที่ชอบให้ผู้น้อยสภาพเรียบร้อย นอกจากนี้พบว่า บิคารมารดาไม่เข้มงวดในความประพฤติของบุตร แต่ก็ไม่ได้ให้อิสระแก่บุตรด้วย บอมนแสดงว่าในพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุตรนั้นในบางครั้งบิคารมารดาก็ยอมให้ปฏิบัติแต่ในบางครั้งก็ไม่ยอม บิคารมารดาไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนให้บุตรปฏิบัติตาม แต่ใช้อารมณ์ของคนเป็นเครื่องตัดสิน ไม่มีเหตุผล ลักษณะเช่นนี้ไม่ช่วยให้บุตรเกิดการ เรียนรู้ว่าคุณลักษณะใดควรปฏิบัติหรือไม่ ก่อให้เกิดความไม่แน่ใจ ไม่เชื่อฟังในตนเอง หรืออาจถือตนตามอย่างบิคารมารดา เป็นคนไม่มีเหตุผล ใช้แต่อารมณ์เป็นใหญ่ การศึกษารังนี้พบว่าบิคารมารดาใช้วิธีการในการอบรมบุตรแต่ละคนต่างกันบ้างตามลักษณะของบุตรแต่ละคน แต่ส่วนใหญ่ก็ใช้วิธีการคล้ายคลึงกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการสังคมประเพณีของบิคารมารดาไทยเพื่อให้ได้บุคลิกภาพของบุตรที่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสังคมตะวันตกมากยิ่งขึ้น จึงน่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสังคมประเพณีระหว่างในสังคมไทยกับสังคมตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงสังคมประเพณีของเราได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การศึกษารังนี้ผู้วิจัยได้ชักค้นพบเพิ่มเติมจากคำสัมภาษณ์ที่สัมพันธ์ภายในของสังคมประเพณีแต่ละด้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะสังคมประเพณีที่บิคารมารดาในแต่ละระดับชั้น และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดใช้ในการอบรมบุตรของตน ซึ่งอาจเข้าใจได้ดังนี้คือ

๑. การปกป้องความสัมฤทธิ์ผล

ในครอบครัวระดับสูง เมื่อบิคารมารดาปกป้องความสัมฤทธิ์ผลสูง จะมีความคาดหวังในตัวบุตร ความเข้มงวด และให้อิสระแก่บุตรสูงด้วย

ในครอบครัวระดับกลางและต่ำ เมื่อบิคารมารดาปกป้องความสัมฤทธิ์ผลสูงจะมีความคาดหวังในตัวบุตรสูงด้วย

ในกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความร่ำรวยมีความสัมฤทธิ์ผลสูง จะมีความคาดหวังและให้อิสระแก่บุตรสูงด้วย

2. ความคาดหวังของบิดามารดา

ในครอบครัวระดับสูง เมื่อมีความร่ำรวยมีความคาดหวังในบุตรสูง จะมีการฝึกความสัมฤทธิ์ผล และฝึกความเป็นระเบียบวินัย แก่บุตรสูงด้วย

ในกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความร่ำรวยมีความคาดหวังในบุตรสูง จะมีการฝึกความสัมฤทธิ์ผล ความเข้มงวด และการฝึกความเป็นระเบียบวินัยแก่บุตรสูงด้วย

ไม่พบความสัมพันธ์ภายในของสังคมประเทิศค่านนี้ในครอบครัวระดับกลาง และต่ำ

3. การฝึกความอิสระ

ในครอบครัวระดับสูง เมื่อมีความร่ำรวยให้อิสระแก่บุตรสูง จะมีการฝึกความสัมฤทธิ์ผลสูง แต่จะฝึกลักษณะไมตรีสัมพันธ์ต่ำ

ในกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความร่ำรวยให้อิสระแก่บุตรสูง จะฝึกความสัมฤทธิ์ผลสูง แต่จะมีความเข้มงวดต่ำ

ไม่พบความสัมพันธ์ภายในของสังคมประเทิศ ค่านนี้ในครอบครัวระดับกลาง และต่ำ

4. ความเข้มงวด

ในกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความร่ำรวยมีความเข้มงวดในบุตรสูง จะฝึกการอดใจรอได้ ความเป็นระเบียบวินัย และการองโทษในบุตรสูง แต่จะให้อิสระแก่บุตรต่ำ

ไม่พบความสัมพันธ์ภายในของสังคมประเทิศค่านนี้ในครอบครัวระดับสูง กลาง และต่ำ

5. การฝึกลักษณะไมตรีสัมพันธ์ และการฝึกการอดใจรอได้

ไม่พบความสัมพันธ์ภายในของสังคมประเทิศค่านนี้ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดเลย

6. การฝึกความเป็นระเบียบวินัย

ในครอบครัวระดับกลางและต่ำ เมื่อมีความคาดหวังความเป็นระเบียบวินัย
ในบุตรสูง จะมีการให้รางวัลแก่บุตรต่ำ

ในกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความคาดหวังความเป็นระเบียบวินัยสูง
จะมีความคาดหวัง ความเข้มงวดในบุตรสูง แต่จะให้รางวัลแก่บุตรต่ำ

ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวระดับสูง

7. ความก้าวร้าว

ในครอบครัวระดับกลาง และกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความคาดหวังความ
ก้าวร้าวสูง จะมีการลงโทษต่ำ

ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวระดับสูง และต่ำ

8. การให้รางวัล

ในกลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีความคาดหวังให้รางวัลแก่บุตรสูง จะมีการลง
โทษบุตรต่ำ

ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวระดับสูง กลาง และ ต่ำ

9. การลงโทษ

ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวใดเลย

ผลการศึกษาที่ขอมแสดงให้ เห็นว่า สังคมประติแต่ละท่านมีความสัมพันธ์กับสังคม
ประতিকำอื่น ๆ ด้วย นั่นคือ แบบสัมภาชดที่สร้างขึ้นเพื่อวัดสังคมประतिकำหนึ่งนั้น นอก
จากจะวัดลักษณะเฉพาะของตนแล้ว ยังสามารถวัดลักษณะอื่นได้ด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องจากค่า
ตามวิธีสร้างขึ้นเพื่อวัดลักษณะสังคมประतिकำอย่างหนึ่ง สามารถวัดลักษณะอื่นด้วย หรือมีความคาดหวัง
ใช้วิธีการยอมรับอย่างเดียวกันในสังคมประतिकำลักษณะต่าง ๆ อีกประการหนึ่งเพราะ
สังคมประतिकำนั้นเป็นกระบวนการหรือระบบของการยอมรับ เลี้ยงดู ซึ่งมักจะมีความสอดคล้อง

กันทั้งระบบ ผลการศึกษาจึงสนับสนุนธรรมชาติของสังคมประเพณีและการศึกษาค่าง ๆ ที่ว่า เมื่อเปิดการศึกษามีการฝึกความสัมฤทธิ์ผลสูง บ่มบ่มมีความคาดหวังในบุตรสูง ใช้วิธีการอบรมท่วง การให้อิสระหรือ เข้มงวดกับบุตร เพื่อให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย เช่นเดียวกับเมื่อเปิดการค ฝึกความก้าวร้าวสูง บ่มบ่มใช้วิธีการให้รางวัลหรือลงโทษ โดยทั่วไปอาจศึกษาสังคมประเพณีใน ลักษณะที่สำคัญ ๆ เท่านั้นก็ได้ เช่น การให้รางวัล ลงโทษ หรือการให้อิสระ ความเข้มงวด ซึ่งสามารถครอบคลุมสังคมประเพณีค่านอื่น ๆ ด้วย การศึกษาคั้งคือไปหากจะจัดลักษณะสังคม ประเพณี 2 ลักษณะที่กล่าวนี้ เป็นบรรยากาศภายในบ้านเช่น บรรยากาศของบ้านที่มีการให้รางวัล - ลงโทษ บรรยากาศประชาธิปไตย - อธิปไตย โดยรวบรวมลักษณะสังคมประเพณี ค่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อการศึกษา สังคมประเพณีของครอบครัว และเชื่อว่าบ้านที่ให้รางวัล หรือประชาธิปไตยจะให้อิสระแก่บุตรฝึกความสัมฤทธิ์ผล ฝึกการอดใจรอได้สูงกว่า และมีความ เข้มงวด ลงโทษบุตรน้อยกว่าครอบครัวที่ลงโทษหรืออติประชาธิปไตย การศึกษาสังคมประเพณีโดย จัดเป็นบรรยากาศภายในบ้าน เช่นนี้อาจจะทำให้พบความแตกต่างในสังคมประเพณีและบุคลิกภาพ ของบุตรคนมากขึ้นกว่าที่พบในการศึกษาคั้งนี้มิอาจเป็นได้

๕. การศึกษาเรื่องบุคลิกภาพ

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งอ้างมาแล้วในข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยหลายท่านพบว่า มีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพของบุตรคนเฒ่ามาจากกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน เช่น การศึกษาของ Mess (1951), Milner (1951), Himmelweit (1955) และจิว กานยี (2511) ซึ่งผู้วิจัย ได้เป็นข้ออ้างในการตั้งสมมุติฐานเป็นกลางว่า มีความแตกต่างในบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่างกัน

จากการศึกษาพบว่าบุคคลจากกลุ่มชั้นทางเศรษฐกิจ และสังคมต่างกัน มีบุคลิกภาพต่างกันเพียงค่าน เดียว คือ ค่านลักษณะบุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์ บุคคลจากครอบครัวระดับกลางมีความแตกต่าง จาก บุคคล ที่เฒ่าจากครอบครัว ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ .05 แต่บุคคลจากครอบครัว ระดับต่ำไม่แตกต่างจากระดับสูงและกลาง นั่นคือ บุคคลจากครอบครัวระดับกลางมีลักษณะ บุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์สูงกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญซึ่ง สนับสนุนข้อ

สมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2.5 ที่ตั้งไว้ว่าเนื่องจากบุคคลระดับกลางมีความต้องการในการเซบิ
 ฐานะของตนสูงถึงเช่น Watson กล่าวไว้ว่า บุคคลระดับกลางต้องการการเลื่อนขั้นสูงกว่า
 ระดับอื่น ในสังคมไทยนั้นลักษณะบุคลิกภาพในทรีอีเอ็มพีซี คือ มีความอ่อนน้อม เกรงใจ
 เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มียศฐานะสูงกว่า นอกลกว่าผู้ตั้งกร้าว ไม่มีความเกรงใจ ความ
 อ่อนน้อม เกรงใจของผู้ขอเลือกคนให้ผู้ใหญ่ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่สูงกว่า มีความเอ็นดู
 พ้อใจที่จะมอบความไว้วางใจ การยอมรับผิดชอบต่าง ๆ ให้ ซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่ความก้าว
 หน้าในการทำงาน การเป็นผู้นำอำนวยการ ที่มีเกียรติ และความร่ำรวย ซึ่งย่อมจะทำให้
 บุคคลเลื่อนขั้น ฐานะของตนให้สูงขึ้นด้วย จึงทำให้บุคคลระดับกลางมีลักษณะไม่ตรีสัมพันธ์สูง
 แต่บุคคลในระดับสูงมีความเกรงใจน้อย เพราะฉะนั้นระดับนี้ บุคคลพอใจใน ฐานะของตนแล้ว
 จึงไม่จำเป็นต้องอ่อนน้อมให้ผู้อื่น มีแต่ความภาคภูมิใจและหยิ่งในศักดิ์ศรีของตน เกรงใจผู้
 อื่นน้อย ต้องการแค่จะให้ผู้อื่นเคารพยอมรับแล้ว บุคคลจกระดับต่ำมีความเกรงใจไม่ต่าง
 ไปจากบุคคลระดับกลาง และสูงอาจเป็นเพราะในขณะตั้งหรือวันที่จะเซบิฐานะของตนมากนัก
 พอใจที่จะอยู่ในฐานะเช่นนั้นแล้วก็เป็นที่ หรืออาจจะมองไม่เห็นหนทางในการเลื่อนขั้น
 ของตนให้สูงขึ้นจึงปล่อยให้เป็นที่ไปตามยถากรรม ถือว่าเป็นกฎของกรรม

นอกจากนี้แล้วไม่พบความแตกต่างในบุคลิภาพด้านอื่น ๆ แม้จะมีแนวโน้มของ
 ความแตกต่างบ้างในบุคลิภาพด้านความสามารถในทางสังคม สภาพทางอารมณ์ความ
 สามารถในการรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการควบคุมจิตใจ ความ
 เป็นตัวของตัวเอง และความสามารถในการรักษามิตรสวอง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่ง
 ไม่ตรงกัน ข้อสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ จึงไม่ลงเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ พอจะอ้าง
 ได้คือ

1. ได้กล่าวมาแล้วว่าบุคคลเริ่มที่จะเลือกอาชีพพัฒนาบุคลิภาพจากการอบรมของ
 ครอบครัว ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล แต่จากการศึกษาบ้านสังคมประ
 ณีพบว่ามีความแตกต่างกันในบางด้านเท่านั้น ซึ่งบ่งชี้ผลสรุปว่าบุคคลได้รับการอบรมมาจ
 ครอบครัวยังไม่แตกต่างกันนัก ทำให้บุคลิภาพของบุคคลไม่แตกต่างกันด้วย Kluckhohn

และ Murray³ ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพของบุคคลนั้นมีทั้งเหมือนและไม่เหมือนกัน เพราะ บุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลผลิตของการปะทะกันที่มีระหว่างพันธุกรรม และสภาพแวดล้อม เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์วิวัฒนาการของทวีปอเมริกาใต้ ช่างกับวัฒนธรรมประเพณีของสังคม แต่เมื่อ บุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคม ปะทะกันที่คล้ายคลึงกัน เช่น สังคมไทยนี้ จึงเป็นผลให้ บุคคลได้รับการอบรมที่คล้ายคลึงกัน มีบุคลิกภาพที่ไม่แตกต่างกันจนมีภัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ไม่พบความแตกต่างกันในการศึกษาเรื่องบุคลิกภาพ

2. นักเรียนที่เป็ยกลุ่มตัวอย่างนั้นมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกัน เพราะจากการสัมภาษณ์ ปิศา มารดา ส่วนมากบอกลักษณะของบุตรหลานที่คล้ายกัน ซึ่งมาเนื่องจากกรณีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแบบสอบถามรายจะเลือกส่วนมากของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมานั้นส่วนมาก ตอมแบบสอบถามครบทุกข้อ และตอบด้วยความซื่อสัตย์จริงใจว่า ได้ไปนี้พิจาณาจากการไปสัมภาษณ์ ทางบ้านด้วย และเมื่อส่งรายชื่อนี้ให้ทางโรงเรียนก็ใช้ใบตอบเขียนขึ้นว่าเป็นนักเรียนที่อยู่ใน เขตพื้นที่ของโรงเรียนและเป็นผู้ที่ชื่อคือได้ ซึ่งทำให้ไม่พบความแตกต่างในบุคลิกภาพทั้งบัง ผลให้ไม่พบความแตกต่างในสังคมประตึลก็ตาม

3. โรงเรียนที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นโรงเรียนที่ควขัน คำนความประพฤตึของนักเรียนอย่างเคร่งครัดนี้ ทั้งนี้จากคำปรารภของบิดามารดาของ นักเรียนเอง

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้รับอิทธิพลจากวงบ้านสังคมอื่น ๆ ด้วย เช่น การอบรมจากครู อาจารย์ที่มีฐานะสูงๆ เป็นต้น ซึ่งทำให้บุคลิกภาพของบุคคลมีแนว โน้นที่จะใกล้เคียง เพราะบุคคลที่มีฐานะสูงๆจะเรียนหนังสือเป็นเวลานานกว่า 10ปี อิทธิพลของการอบรมจากบ้านอาจจะมีผลให้บุคคลมีภาพแตกต่างกันในส่วนองจิตใจได้สำนึก ซึ่งแบบสอบถามวัดไม่ถึงก็ได้

5. กลุ่มตัวอย่างที่วแบบสอบถามบางส่วนเหลือโรงเรียนซึ่งผู้วิจัยไม่อาจจะควบคุม

³

Kluckhohn and Murray, loc.cit.

ได้ เพราะเป็นการรวมทวนเวลาของโรงเรียนมากเกินไป อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนต้องการให้นักเรียนหัวแหมบสอบตามเฉพาะในเวลาว่างเท่านั้น จึงให้ครูประจำวิชาเป็นผู้ควบคุมเอง และถาวรวิจิตรมิได้ให้นักเรียนห้องกงไต่บางคนเท่านั้น จึงเชื่อว่าการคอมแบบสอบตามนักเรียนอาจจะไม่ได้ทำด้วยตนเองหมด จากการคัดแบบทดสอบออกไปนั้นพบว่ามึบางคนให้เพื่อน ๆ ช่วยกันห่านลลาบ ๆ คน ตัวแปรเช่นนี้ผู้วิจัยไม่อาจควบคุมได้หมดเพราะนักเรียนเขื่อน่ายในการคอมแบบสอบตามมากเนื่องจากมึผู้ให้คอมแบบสอบตามเพื่อถาวรวิจิตรเช่นนี้ปีละหลลาบ ๆ ราว นักเรียนบางคนไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาเท่าที่ควร

๘. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อาจจะน้อยเกินไป จนไม่พอที่จะทำให้พบความแตกต่างอบางมึนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาถ่าสถิติพื้น ฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า คนไทยมึลักษณะบุคลิกภาพที่สุภาพ อยู่ในโอวาท ไม่กระตือรือร้น ชอบทำอะไรตามสบาย มึความเกรงใจ และมึความกิดใจในเชิงรูปธรรม อันเป็นลักษณะของบุคคลในสังคมไมตรีสัมพันธ์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งค้อยพัฒนา มึความสัมพันธ์กับชนรรมชาติสูง การดำรงชีวิตยังอาศัยกินทำอากาศเป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถที่จะควบคุมชนรรมชาติได้ การทำงานค่าง ๆ ใช้มือหรืออัสตัว ใช้เครื่องบ่อนแรงน้อย ปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามพรหมลิขิต ยึดมั่นในศาสนา พอใจในสิ่งที่มีตนมึอยู่ไม่กระตือรือร้น บุคคลในสังคมนี้น้ำใจไมตรีต่อกันสูง มึการพึ่งหาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกันอบุเสมอ จนไม่ค่านึงถึงความยุติธรรมในสังคมแต่ค่านึงถึงความสุขความอบุรอกของคนและพวกพ้องก่อนบัตถึสุภาอิศ น้ำขึ้นให้รีบักก จึงทำให้บุคลิกภาพของบุคคลในสังคมเป็นแบบไมตรีสัมพันธ์คั่งทักล่าวแล้ว และมีผลต่อเนื่องมาถึงบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วย ลักษณะบุคลิกภาพของคนไทยนี้ น่าจะแตกต่างจากบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ์ซึ่งสังคมมีการพัฒนามานานแล้ว ทั้งนี้เพราะสมาชิกในสังคมมึความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์สูง มึความเชื่อมั่นตนเอง แต่ยังไม่มีการศึกษายึนบับความกิดใจนี้ หากจะมีการศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของคนไทยกับบุคคลในสังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ์ เช่นสหรัฐอเมริกาก็จะช่วยให้เห็นแนวทางพัฒนาบุคลิกภาพของคนไทยให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทยที่กำลังพัฒนาไป

ผู้สังคมสัมฤทธิ์มากขึ้น

การศึกษารังนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของบุคคลิกภาพแต่ละด้าน ทำให้ทราบถึงลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลจากแต่ละระดับชั้นทาง เศรษฐกิจ และสังคม และบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เช่นเดียวกับที่ค้นพบลักษณะสังคมประภค ซึ่งข้อค้นพบเช่นนี้อาจเป็นประโยชน์ในการศึกษารังนี้คือ ๆ ไปได้ ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่ค้นพบนี้อาจเข้าใจได้ดังนี้คือ

1. ความสามารถในการสังคม

เมื่อบุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ มีความสามารถในการสังคมสูง คือ ชอบสังคม เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย จะมีลักษณะบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ต่างกันคือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่กระฉับกระเฉงสนุกสนานไปกับกลุ่มได้ทุกเมื่อ

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่สนุกสนานว่าเริง กระตือรือร้น อารมณ์มั่นคง

กล้าเผชิญความจริง

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่คล่องแคล่วไม่กลัวใคร แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคลจากครอบครัวระดับต่ำ

2. ความสามารถในทางสติปัญญา

เมื่อบุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ มีความสามารถทางสติปัญญาสูงคือ เป็นผู้ที่มีความคิดเชิงนามธรรม จะมีลักษณะบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ต่างกันคือ

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์อ่อนไหวคล้อยตามผู้อื่น ระมัดระวังเกิน

ไป

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่กระฉับกระเฉง ชอบสนุกไปกับกลุ่มได้

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคลจากครอบครัวระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

หนัก

3. ความมั่นคงทางอารมณ์

เมื่อบุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ มีความมั่นคงทางอารมณ์สูง คือ

มีอารมณ์มั่นคง กล่าวเชิดชูความจริง จะมีลักษณะบุคลิกภาพท่านอื่น ๆ ต่างกันคือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจ อุตุน รู้จักกาลเทศะ เก็บความรู้สึกได้ จิตใจสงบมั่นคง

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ มั่นคง คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร ชอบเข้าสังคม เข้ากับผู้ร่วมงาน ชอบขี้คอก เป็นตัวของตัวเอง

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ มั่นคง เกร่งขริน สบายใจ คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าได้กล้าเสีย บังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ มีวินัยของตนเอง มีความตั้งใจ อุตุน มีอารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น ชอบทำอะไรตามสบาย ใจเย็น เก็บความรู้สึก

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น มีความตั้งใจ อุตุน คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าได้กล้าเสีย มีจิตใจสงบ มั่นคง เกร่งขริน สบายใจ สามารถบังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ มีวินัยของตนเอง ชอบทำอะไรตามสบาย ใจเย็นเก็บความรู้สึก

4. สภาพทางอารมณ์

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีสภาพทางอารมณ์สูง คือ เป็นผู้ที่ตื่นเต้นง่าย ขาดความอดทน ต้องการความสนใจ มีบุคลิกภาพท่านอื่น ๆ แตกต่างกัน คือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่ช้อย่าย ไม่มั่นใจตนเอง สงบเสงี่ยม ชอบทำอะไรตามความต้องการของตนเอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่สงบเสงี่ยม ไม่มั่นใจตนเอง

ในกลุ่มระดับต่ำ จะมีอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิด เชื่อในความสามารถของตน

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิด สงบเสงี่ยม ไม่มั่นใจตนเอง วิตกกังวล เชื่อในความสามารถของตนเอง ชอบทำอะไรตามความต้องการของตนเอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

5. การประพฤตินตามระเบียบแบบแผน

บุคคลจากรอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีลักษณะของการประพฤตินตามระเบียบแบบแผนสูง คือ เป็นเจ้าของตัวเอง ก้าวร้าว จะมีลักษณะบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ต่างกันคือ

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง ฟุ้งตนเอง

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่สนุกสนาน ร่าเริง กระตือรือร้น มีความตั้งใจ
ออกนอก บิด้ออกกฏ ตื่นกลัว ไม่นั่นใจ สงบเสงี่ยม มีจิตใจเข้มแข็ง ฟุ้งตนเองได้ มีจิตใจหงุดหงิด
วิตกกังวล สามารถบังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ มีวินัยของตนเอง มีความเกรงใจผู้อื่นน้อย

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคลจากรอบครัวระดับสูงและกลาง

6. สภาพร่าเริงหรือหดหู่

บุคคลจากรอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านร่าเริงหรือหดหู่สูง คือ เป็นผู้ที่สนุกสนาน ร่าเริง กระตือรือร้น จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ต่างกันคือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่ชอบทำอะไรตามสบาย ใจเย็น เก็บความรู้สึก
ได้

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ชอบเข้าสังคม ใจดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีความ
เกรงใจน้อย คือมีลักษณะบุคลิกภาพสัมฤทธิ์สัมพันธ์

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว และมีความ
เกรงใจน้อย

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคลจากรอบครัวระดับต่ำ

7. ความสามารถในการ รับผิดชอบ

บุคคลจากรอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านความสามารถในการรับ
ผิดชอบสูง คือ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจ ออกนอก มั่นคง บิด้ออกกฏ บ่อนมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ต่าง
กันคือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง มั่นใจในตนเอง จิตใจสงบมั่นคง เกรงขริม สามารถบังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ ขอบท่าอะไรตามสบาย เห็นความรู้สึกได้ ใจเย็น

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าโต้กลับได้ จิตใจสงบมั่นคง

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าโต้กลับเสีย มีจิตใจสงบมั่นคง เกรงขริม รู้จักกาลเทศะ มีวินัยของตนเอง

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ ในกลุ่มบุคคลจากครอบครัวระดับต่ำ

8. ความมั่นใจในตนเอง

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพตามความมั่นใจตนเองสูง คือ เป็นผู้คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าโต้กลับเสีย จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ แตกต่างกันไป คือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจตนเอง จิตใจสงบมั่นคง เกรงขริม มีอารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น ขอบท่าอะไรตามกลุ่ม เป็นผู้ตามที่ดี ขอบท่าอะไรตามสบาย ใจเย็น

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น มีจิตใจสงบมั่นคง เกรงขริม มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง เป็นตัวของตัวเอง ขอบซัดคอ บังคับใจตนเองได้

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง มีความตั้งใจออกตน ปัดป้องกฎในการปฏิบัติ มีจิตใจมั่นคง สงบ เกรงขริม สามารถบังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ มีวินัยของตนเอง

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่ชอบสังคมใจดี เข้ากับสังคมผู้อื่นได้ ชอบ
อารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น สุกงอกอยู่ในโอวาท มีความ
ตั้งใจ อุตสาหะ มีจิตใจสงบมั่นคง เกร่งขี้มึน สบายใจ สามารถบังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ
ทำอะไรตามสบาย ใจเย็น เก็บความรู้สึกได้

(9) สภาพทางจิตใจ

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านสภาพทางจิตใจสูง คือ
เป็นผู้มีจิตใจอ่อนไหว คล้อยตามผู้อื่น บ่นมีบุคลิกภาพต่างอื่น ๆ แตกต่างกันไป คือ

ในกลุ่มระดับต่ำ และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่สุภาพ อยู่ในโอวาท
ใจเย็น เก็บความรู้สึกได้

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มตัวอย่างครอบครัวระดับสูงและกลาง

10. ความสามารถในการเข้ากับกลุ่ม

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านความสามารถใน
การเข้ากับกลุ่มสูง คือ เป็นตัวของตัวเอง ชอบซักคอบ บังคับใจตนเองได้ บ่นมีบุคลิกภาพ
ต่างอื่น ๆ ต่างกันไป คือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ ไม่มั่นใจตนเอง ทรชนนี้ ใจดี ชอบ
วิพากษ์วิจารณ์

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าได้กล้าเสีย
กล้าเผชิญความจริง อารมณ์ไม่มั่นคง

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่มีความคิดเชิงรูปธรรม ชอบตามกลุ่ม

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

11. ความสามารถในการควบคุมจิตใจ

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านความสามารถในการควบคุมจิตใจสูง คือ เป็นผู้ที่มีความวิตกกังวล จิตใจหงุดหงิด จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ แยกต่างหาก คือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่ชอบทำอะไรตามความต้องการของตนเอง ไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ของสังคม มีจิตใจไม่มั่นคง ตื่นกลัว ซ้ออาบ ชอบฝ่าฝืนกฎ ละเลยต่อหน้าที่ มีจิตใจหงุดหงิด อารมณ์ไม่มั่นคง

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่ไม่มั่นใจตนเอง ตื่นกลัว สงบเสงี่ยม ชอบทำอะไรตามความต้องการของตนเอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีอารมณ์ไม่มั่นคง หัวใจไหวง่าย

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่ชอบฝ่าฝืนกฎ ละเลยหน้าที่ เป็นคนสงบเสงี่ยม ตื่นกลัว ไม่มั่นใจตนเอง ชอบทำอะไรตามความต้องการของตนเอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีแรงกระตุ้นสูง

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง ต้องการความสนใจจากภายนอก ขึ้นง่าย เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว ชอบฝ่าฝืนกฎ ละเลยหน้าที่ สงบเสงี่ยม ไม่มั่นใจตนเอง ทำอะไรตามความต้องการของตน มีแรงกระตุ้นสูง

12. ความเป็นตัวของตัวเอง

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านความเป็นตัวของตัวเองสูง คือ เป็นผู้ที่เชื่อในความสามารถของตน ช่างคิด จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ แยกต่างหากคือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้สงบเสงี่ยม ตื่นกลัว ไม่มั่นใจตนเอง

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่ขาดความอดทน ขึ้นง่าย กระฉับกระเฉง ชอบสนุก ไปกับกลุ่มใด /

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่ตื่นใ้งง่าย ซากความอกทน ต้องการความสนใจ มีแรงกระตุ้นสูง จิตใจหงุดหงิด

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ ในกลุ่มบุคคลจากครอบครัวระดับกลาง

13. ความสามารถในการบังคับตนเอง

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านความสามารถในการบังคับตนเองสูง คือ เป็นผู้ที่สามารถบังคับตนเองได้ รู้จักกาลเทศะ มีวินัยของตนเอง มีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ แตกต่างกัน คือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มีความตั้งใจ อกทน มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง จิตใจสงบมั่นคง เกรงขริม เก็บความรู้สึกได้ ขอบำทำอะไรตามสบาย อารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบมั่นคง เกรงขริม

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้ที่อารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าได้กล้าเสีย มีจิตใจมั่นคง เกรงขริม

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง กล้าเผชิญความจริง อารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว มีความตั้งใจ อกทน บิดพลิ้วเป็นหลักในการปฏิบัติ คล่องแคล่ว ไม่กลัวใคร กล้าได้กล้าเสีย จิตใจมั่นคง เกรงขริม ขอบำทำอะไรตามสบาย ใจเย็น

14. การแสดงออกทางอารมณ์

บุคคลจากครอบครัวระดับต่าง ๆ เมื่อมีบุคลิกภาพด้านการแสดงออกทางอารมณ์สูง คือ เป็นผู้ที่มีแรงกระตุ้นสูง จิตใจหงุดหงิด จะมีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ แตกต่างกันคือ

ในกลุ่มระดับสูง จะเป็นผู้ที่ขอบำทำอะไรตามความต้องการของตน มีความวิตกกังวลสูง หงุดหงิด อารมณ์ไม่มั่นคง ขอบำฝ่าฝืนกฎ ไม่นับใจตนเอง ตื่นกลัว ซื่อาย ระมัดระวัง

ตัวอย่างเสมอ

วิตกกังวล

ในกลุ่มระดับต่ำ จะเป็นผู้มีอารมณ์ไม่มั่นคง มีจิตใจเข้มแข็ง ที่ตนเองได้

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้มีอารมณ์ไม่มั่นคง ค่อนข้าง สงบเสงี่ยม ไม่
มีจิตใจตนเอง มีจิตใจเข้มแข็ง ที่ตนเองได้ ชอบทำตามกลุ่ม ทำอะไรตามความต้องการของ
ตนเอง

แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มบุคคลจากครอบครัวยุติธรรมระดับกลาง

15. ลักษณะบุคลิกภาพในตรีสัมพันธ์

บุคคลจากครอบครัวยุติธรรมต่าง ๆ เมื่อมีลักษณะในตรีสัมพันธ์สูง คือ เป็นผู้
ความเกรงใจสูง เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ จะมีบุคลิกภาพต่างอื่น ๆ แตกต่างกับ คือ

ในกลุ่มระดับกลาง จะเป็นผู้ที่เจ็บบขริม ระวังระวังตัวอย่างเสมอ เสร้า

ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นผู้ที่สุภาพ อยู่ในโอวาท เจ็บบขริม ระวัง

ตัวอย่างเสมอ

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพต่าง ๆ นั้น บุคคลแต่ละกลุ่มมีทั้งเหมือน
และต่างกัน เมื่อมีบุคลิกภาพด้านหนึ่งบุคคลก็มีบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องจาก
ค่าตามบุคลิกภาพด้านหนึ่งสามารถวัดบุคลิกภาพด้านอื่นด้วย และลักษณะธรรมชาติของบุคลิกภาพ
เพราะบุคคลหนึ่ง กลุ่มหนึ่งย่อมมีบุคลิกภาพที่ทั้งเหมือนและต่างจากบุคคลอื่น อีกทั้งย่อมมีบุคลิกภาพ
หลาย ๆ ลักษณะอยู่ในบุคคลเดียวกัน ทั้งในด้านบวกและลบ นั่นคือในบุคคลหนึ่งย่อมมีทั้งด้านดี
และไม่ดีอยู่ในตัวซึ่งเป็นลักษณะนามธรรมบอกต่อการศึกษาให้ได้ลักษณะที่แน่นอน เช่น การศึกษา
ด้านรูปธรรม ด้วยเหตุนี้การศึกษาบุคลิกภาพจึงยังไม่สมบูรณ์เท่าการศึกษาด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะ
การศึกษาบุคลิกภาพของคนไทยยังต้องการการศึกษาวิจัยอีกมากเพื่อการวินิจฉัย และปรับปรุงให้
ได้บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับสภาพของประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ทุกด้าน เช่น ขณะนี้

ค. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประเพณีและบุคลิกภาพ

จากความสำเร็จและความจำเป็นของปัญหา ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความคิดเห็นของนักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น Freud, Erickson, Sullivan และนักจิตวิทยาสังคม Mussen, Watson เป็นต้น ซึ่งเชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลนั้นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และการอบรมจากหน่วยสังคมต่าง ๆ ที่สำคัญคือบ้าน บิดามารดาจะถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่บุคคลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่ในสังคม ผู้วิจัยจึงคาดหวังและตั้งสมมุติฐานไว้ว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างสังคมประเพณี และบุคลิกภาพ ทั้งในกลุ่มบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่างกัน และในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าบุคลิกภาพย่อมแปรไปตามลักษณะสังคมประเพณี จากความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประเพณีและบุคลิกภาพพบว่า

1. การฝึกความสัมฤทธิ์ผล

ครอบครัวระดับกลาง เมื่อบิดามารดาฝึกความสัมฤทธิ์ผลสูง บุตรจะเป็นผู้มีความลึกเชิงรูปธรรม

ครอบครัวระดับต่ำ เมื่อมีการฝึกความสัมฤทธิ์ผลสูง บุตรจะเป็นผู้ที่สนุกสนาน ร่าเริง กระตือรือร้น มีความตั้งใจ อ่อนโยน ยึดถือกฎเป็นหลักในการปฏิบัติ

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อบิดามารดาฝึกความสัมฤทธิ์ผลสูง บุตรจะเป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว คือ สนุกสนาน ร่าเริง กระตือรือร้น มีความเกรงใจน้อย คือมีลักษณะบุคลิกภาพสัมฤทธิ์สัมพันธ์

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประเพณี และบุคลิกภาพในครอบครัวระดับสูง

2. ความคาดหวังของบิดามารดา

ครอบครัวระดับกลาง เมื่อบิดามารดา มีความคาดหวังสูง บุตรจะเป็นผู้ที่ทากความอดทน ต้มไต้เต่ง่าย ต้องการความสนใจ

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีคามารคามีความคาดหวังสูง บุตรจะเป็นผู้ที่สุภาพ อยู่ในโอวาท
แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูงและต่ำ

3. การเปิดความเป็นอิสระ

ครอบครัวระดับสูง เมื่อมีคามารคามีให้อิสระแก่บุตรสูง บุตรจะมีอารมณ์เฉื่อย
ฉา ไม่กระตือรือร้น ชอบสนุกสนาน ทำอะไรตามสบาย

ครอบครัวระดับต่ำ เมื่อมีคามารคามีให้อิสระสูง บุตรจะมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีคามารคามีให้อิสระสูง บุตรจะเป็นผู้ที่สนุกสนานร่าเริง
มีความเกรงใจน้อย คือมีลักษณะบุคลิกภาพสัมฤทธิ์สัมพันธ์

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับกลาง

4. ความเข้มงวด

ครอบครัวระดับกลาง และต่ำ เมื่อมีคามารคามีความเข้มงวดสูง บุตรจะมีความ
คิดเชิงรูปธรรม

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีคามารคามีความเข้มงวดสูง บุตรจะมีความคิดเชิง
รูปธรรม เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูง

5. การเปิดลักษณะไมตรีสัมพันธ์

ครอบครัวระดับกลาง เมื่อมีคามารคามีการเปิดลักษณะไมตรีสัมพันธ์สูง บุตรจะ
เป็นผู้ที่สนุกสนาน ร่าเริง

ครอบครัวระดับต่ำ เมื่อมีคามารคามีการเปิดลักษณะไมตรีสัมพันธ์สูง บุตรจะมีอารมณ์

ไม่มั่นคง หงุดหงิดง่าย ชอบฝ่าฝืนกฎ ละเลยหน้าที่ มีความวิตกกังวล ชอบทำอะไรตามความต้องการของตนเอง ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อพิจารณารดาฝึกลักษณะไมตรีสัมพันธ์สูง บุตรจะมีอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิดง่าย

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูง

6. การฝึกการรอคอย

ครอบครัวระดับสูง เมื่อพิจารณารดาฝึกการรอคอยสูง บุตรจะเป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าว ชอบฝ่าฝืนกฎ ละเลยหน้าที่ สงบเสงี่ยม ไม่นับใจตนเอง

ครอบครัวระดับกลาง เมื่อมีการฝึกการรอคอยสูง บุตรจะชอบทำอะไรตามสบาย ใจเย็น เก็บความรู้สึก

ครอบครัวระดับต่ำ เมื่อมีการฝึกการรอคอยสูง บุตรจะเป็นผู้ที่ไว้ตัว ธรรมดา เฉยเมย มีความคิดเชิงรูปธรรม มีความเกรงใจน้อย ก็มีบุคลิกภาพสัมฤทธิ์สัมพันธ์

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีการฝึกลักษณะนี้สูง บุตรจะเป็นผู้ที่ไว้ตัว ธรรมดา เฉยเมย มีความคิดเชิงรูปธรรม เป็นตัวของตัวเอง เชื่อในความสามารถของตน

7. การฝึกความเป็นระเบียบวินัย

ครอบครัวระดับกลาง เมื่อพิจารณารดาฝึกความเป็นระเบียบวินัยสูง บุตรจะมีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ เอาจริงเอาจัง

ครอบครัวระดับต่ำ เมื่อพิจารณารดาฝึกลักษณะนี้สูง บุตรจะมีอารมณ์เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อพิจารณารดาฝึกลักษณะนี้สูง บุตรจะชอบฝ่าฝืนกฎ ละเลยหน้าที่ มีความเกรงใจสูง คือ มีลักษณะบุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูง

8. ความ ก้าวร้าว

ครอบครัวยุคกลาง เมื่อมีความารถาเปิดความก้าวร้าวสูง บุตรจะเป็นผู้ขาด
ความอดทน คับแค้น ง่าย กระฉับกระเฉง ชอบสนุก ไปด้วยกลุ่มได้ง่าย

กลุ่มครอบครัวทั้งหมด เมื่อมีการเปิดลักษณะขณะนี้สูง บุตรจะไม่มั่นใจตนเอง
ชื่ออาบ คับกลัว

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูง และต่ำ

9. การไร้รางวัล

ครอบครัวยุคสูง เมื่อมีความารถาให้รางวัลแก่บุตรสูง บุตรจะตระหนี่ ไร้ตัว
เฉยเมย

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ ในครอบครัวระดับกลาง ต่ำ และกลุ่มครอบครัวทั้งหมด

10. การลงโทษ

ครอบครัวยุคสูง เมื่อมีความารถาลงโทษบุตรสูง บุตรจะชอบตามกลุ่ม
เป็นผู้ตามที่ดี

ครอบครัวยุคกลาง เมื่อมีการลงโทษบุตรสูง บุตรจะเป็นตัวของตัวเอง
บังคับใจตนเองได้

แต่ไม่พบความสัมพันธ์ ในครอบครัวระดับต่ำ และกลุ่มครอบครัวทั้งหมด

ผลการวิจัยนี้ สนับสนุนความคิดเห็นของนักจิตวิทยา นักจิตวิทยาสังคม และข้อ
สมมุติฐานการวิจัยที่ กล่าวไว้ข้างต้น หากพิจารณาค่าสถิติพื้นฐานพบว่ามีความารถาในแ
ระดับชั้นใช้วิธีการอบรมหรือเน้นหนักการอบรมในสังคมประกิตแต่ละบ้านไม่เท่ากัน แม้จะไม่
แตกต่างกันจนมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็พอจะเห็นความแตกต่างกันบ้าง และเมื่อหันมาพิจารณา
ลักษณะบุคลิกภาพจากความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประกิต และบุคลิกภาพนี้ทำให้เห็นว่า ในสังคม
ประกิตบ้านเดียวกัน เมื่อใช้วิธีการหรือเน้นหนักต่างกัน บุตรก็มีลักษณะบุคลิกภาพต่างกันด้วย

เห็นได้ชัดจากการฝึกการออกใจหรือใจ การวิจัยพบว่าครอบครัวระดับต่ำฝึกการออกใจหรือใจสูงกว่าครอบครัวระดับสูงและกลางอย่างมีนัยสำคัญ และครอบครัวระดับสูงฝึกค่านับสูงกว่าครอบครัวระดับกลาง แม้จะไม่มีนัยสำคัญก็ตาม และพบว่าลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลในแต่ละระดับขึ้นมีความแตกต่างกัน คือ บุคคลระดับต่ำจะไว้ตัว เจมเมบ มีความคิดเชิงรูปธรรม มีความเกรงใจน้อย ขณะที่บุคคลจากระดับสูง เป็นหัวของตัวเอง ก้าวร้าว ชอบฝ่าฝืนกฎ สงบเสงี่ยม ไม่มั่นใจตนเอง และบุคคลจากระดับกลาง ชอบทำอะไรตามสบาย ใจเย็น เก็บความรู้สึก เมื่อพิจารณาจากด้านอื่น ๆ ก็พบถึงความแตกต่างเช่นนี้เหมือนกัน แม้จะไม่ชัดเจนนักก็ตาม ทั้งนี้ย่อมแสดงว่าในแต่ละครอบครัวมีวิธีการในการอบรมบุตรของตนต่างกัน ซึ่งหมายถึงบรรยากาศของครอบครัวต่างกันด้วย บรรยากาศในครอบครัวมีหลายแบบหลายลักษณะ แต่ละแบบมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลต่างกัน เช่น ครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย บิดามารดาให้อิสระแก่บุตรในการแสดงความคิดเห็น ใฝ่รู้จักหัดคิด ตัดสินใจในกิจการต่างๆ มีความรับผิดชอบ ซึ่งทำให้บุตร กระตือรือร้น ชอบเข้าสังคม ชอบการแข่งขัน มีความคิดริเริ่ม รู้จักรับผิดชอบ ตัดสินใจด้วยตนเอง ต่างกับครอบครัวอัคราธิปไตย ซึ่งบิดามารดาที่มีความเข้มงวดในความประพฤติกของบุตร คำสั่งของบิดามารดาเป็นประกาศิต มีความเอาใจใส่ต่อกันบนบิดามารดาไม่ค่อยแสดงให้เห็นว่ารักบุตร ทำให้บุตรขาดความรู้สึกอบอุ่น มีแรงกดดันกับขาดความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับบิดามารดา ขาดความคิดริเริ่ม ซื่อแอบ อยู่ในโอวาท⁴ แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่า บุคลิกภาพของบุตร เมื่อบิดามารดาอบรมด้วยวิธีการให้อิสระซึ่งเชื่อว่า เป็นลักษณะหนึ่งของบรรยากาศประชาธิปไตย และความเข้มงวด การฝึกความระเบียบวินัย ที่เชื่อว่าเป็นลักษณะหนึ่งของบรรยากาศอัคราธิปไตย ไม่สอดคล้องกัน บุคลิกภาพทั้งที่กล่าวมาข้างต้นเหล่านี้ อาจเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้างกัน การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาสังคมประเพณีในส่วนย่อยแต่ละอย่าง มิได้ศึกษาในลักษณะของบรรยากาศในครอบครัว

⁴สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก (พระนคร:วิบูลย์กิจ, 2512) หน้า 22-24.

ซึ่งใช้วิธีการสังคมประกิดหลาย ๆ ลักษณะ และมีลักษณะเด่นชัดให้เห็นอย่างเด่นชัด เช่น บรรยาย
 การประชานิยมไทย บิดามารดาให้อิสระมากกว่า บรรยายกาศอัคราธิปไตย หากในการศึกษาข้อ
 ไป คำนี้ถึงบรรดาภาสในครอบครัว หรือลักษณะสังคมประกิดที่จำกัควงแคบเข้า เช่น ประชา
 นิยมไทย อัคราธิปไตย ความใจห่าน รางวัล ลงโทษ อาจจะได้ลักษณะบุคลิกภาพที่เด่นชัดมากขึ้น
 เพราะทั้งกล่าวมาของบรรดาภาสในครอบครัวแต่ละอย่างย่อมก่อให้เกิดบุคลิกภาพต่าง ๆ กันไป
 และอาจจะพบความแตกต่างในสังคมประกิดและบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญมากขึ้นอีก
 ก็เป็นได้

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังได้แสดงถึงลักษณะบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 ซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นชายไทย อันเกิดจากสังคมประกิดที่ได้รับอิทธิพลครอบครัว ซึ่งจะเป็แนวทาง
 ให้นักมารดาได้เลือกใช้สังคมประกิดที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของบุตรตามที่ต้องการได้ ทำ
 ให้ทราบว่าสังคมประกิดชนิดใดจะช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างไร เพราะสังคมประกิด
 ลักษณะหนึ่งบ่มมีผลในการ เสริมสร้างบุคลิกภาพบางลักษณะ เท่านั้น และทำให้ทราบว่าครอบ
 ครัวเป็นหน่วยสังคมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลคนหนึ่ง บิดามารดาจะละเลย
 หน้าที่ปล่อยให้เป็นการระของโรงเรียนอย่างเดียวนั้นไม่ได้ เพราะแม้บุคคลจะได้รับ การอบรม
 จากโรงเรียน และอยู่ในโรงเรียนเกือบตลอดเวลาแล้วก็ตาม แต่เวลาที่เขาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านนั้นมีมาก
 กว่า อีกทั้งความลุ่มลึกของการอบรมจากบ้านเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้
 และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก สิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ และได้รับการอบรม
 จากบ้าน จะมีผลต่อบุคลิกภาพ การปรับตัว และอารมณ์ ของเขาเป็นอย่างมากยิ่งแม้จะไม่แตกต่าง
 กันในระดับจิตสำนึก (Conscious mind) อาจจะต่างกันในระดับจิตใต้สำนึก (unconscious
 mind) ก็ได้

ข้อสังเกตจากผลการวิจัยนี้จะเห็นได้ว่า สังคมประกิดค่ามที่มีความสัมพันธ์กับความ
 สามารถทางสติปัญญา เช่น การฝึกความสัมฤทธิ์ผล ความเข้มงวด การฝึกการออกใจรอได้
 มักทำให้บุคคลมีความคึกในเชิงรูปธรรม ซึ่งเชื่อว่าเป็นความสามารถในระดับต่ำกว่าความคิด

ไบเชิงนามธรรม เพราะตามทฤษฎีการพัฒนากทางสติปัญญาของ Piaget ถือว่าการตีบุคคล
 มีความคิดเชิงรูปธรรมนั้น แม้จะรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา แต่ก็ยังต้องอาศัยการรับรู้ที่เป็น
 รูปธรรม นิตยบทความคิดเชิงนามธรรม เยาวชนบุคคลสามารถคิด โดยการตั้งสมมุติฐานหรืออนุมาน
 เองได้ บุคคลจะมีความคิดไบเชิงรูปธรรมในระหว่างอายุ 7-11 ปี และจะเริ่มพัฒนาความคิด
 ในเชิงนามธรรมสักประมาณปี 12-13 จากการศึกษาวิจัยเมื่อครั้งที่เห็นว่าการอบรมที่จะพัฒนาความสามารถ
 ทางสติปัญญายังไม่ใกล้เคียง เพราะสมมติว่าใช้บุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญาเหมาะสมกับอายุ แต่
 ก็ยังไม่ทราบว่ามีวิธีการทางจิตวิทยาประเภทใดบ้างในโลกที่จะส่งเสริมความคิดเชิงรูปธรรม ทั้งนี้อาจ
 เนื่องจากคำนิยามในต่างประเทศมีที่ใด ในสังคมไทยจึงไม่ค่อยจะสนใจมากนัก โดยเฉพาะพจนานอบ
 เรื่องสิ่งยิ่งใหญ่ หรือเป็นสิ่งที่น่าพิโรธในครั้งหนึ่งก็ค่อนข้างสูง ถ้าใครจะหวังให้สังคมแก่บุตรน้อย มักชอบ
 คุยว่าอยู่เสมอ โดยคิดว่าควรดูว่าเด็กเชื่ออะไรในใจใครสักที ว่าในขณะนั้นมีอะไรจะเป็นสาเหตุให้
 บุตรขาดความคิดริเริ่มใช้เหตุผล ก่อให้เกิดความคิดเชิงรูปธรรมก็ได้ การศึกษาต่าง ๆ
 กล่าวว่า บ้านที่มีความรักในอิสระแก่บุตรสูง ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของบุตร คือ
 บรรดาภาษาบ้านประจวบโดยสิ้น ส่งเสริมในทัศนคติความคิดเชิงนามธรรม การแสดงความคิด
 เห็นด้วยเหตุผล ซึ่งเชื่อว่าเป็นลักษณะสามัญของสังคมตะวันตก หรือสังคมสัมฤทธิ์สัมพันธ
 ที่มีความต้องการความสัมฤทธิ์สูง ส่งเสริมความภูมิใจว่าตนเองมีค่า เพื่อความมั่นคงในตน
 เอง ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น ให้อิสระแก่บุตรเกือบทุกด้านมาแต่เขาวัวัย มี
 ความอดใจรอได้สูง ถ้าโอบมเหล่านี้ตรงมาจะคล้ายกับไทยซึ่งเห็นสังคมโมตรีสัมพันธ แม้
 จะยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของสังคมไทยกับสังคมตะวันตก แต่จากการสื่อสาร
 ต่าง ๆ ก็พอจะมีทัศนคติกันได้ บัญชีจึงเชื่อว่าลักษณะสังคมที่ตรงข้ามกันเช่นนี้อาจมีผล
 ในการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาได้ เมื่อสังคมประกิดที่บิดามารดาไทยใช้ส่งเสริม
 ค่านิยมความคิดเชิงรูปธรรม สังคมประกิดที่ใช้ในสังคมตะวันตกน่าจะช่วยส่งเสริมค่านิยมความคิด
 เชิงนามธรรมก็อาจเป็นได้ หากการศึกษาวิจัยต่อไปภายหน้าสนับสนุนความคิดเช่นนี้อีก ก็จ
 เป็นแนวทางในการปรับปรุงสังคมประกิดของไทย เพื่อเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนา
 ความสามารถทางสติปัญญาของเยาวชนไทยให้สูงขึ้น เหมาะสมตามวัยของเขา ทั้งนี้เพราะ
 เด็กวัยรุ่นไทยซึ่งใช้ในการศึกษานี้อายุระหว่าง 16-18 ปี มีความคิดในเชิงรูปธรรม ซึ่งใน

5 สุรางค์ โค้วตระกูล, "ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเพียร์เจต์,"
 วารสารจิตวิทยา (ฉบับปฐมฤกษ์: ธันวาคม, 2513), หน้า 8-27.

สังคมตะวันตก เชื่อว่าเป็นความคิดของเด็กระหว่าง 7-11 ปี จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาคน
นี้ต้องเขาวงกตไทย ซ้ำกว่าวัยที่แท้จริง ควรได้มีการปรับปรุงในเรื่องนี้บ้างจริงจัง หากต้อง
การ กำลังคนที่มีความสามารถทางสติปัญญาสูงมาช่วยในการพัฒนาประเทศ

นอกจากนี้ สังคมประเพณีในค่าน ความเข้มงวด การยึดความเป็นระเบียบวินัย
และการฝึกความก้าวร้าว ของบิดามารดา ก่อให้เกิดลักษณะบุคลิกภาพด้านตรงข้าม เช่น
ฝึกความก้าวร้าว บุตรกลับมีลักษณะบุคลิกภาพที่ไม่มั่นใจ ซื่ออาด เมื่อฝึกให้มีระเบียบวินัย
บุตรกลับชอบฆ่าเป็นกฏ แสดงว่าการฝึกอบรมบุตรนี้ไม่สำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งนี้อาจ
จะมีข้อผิดพลาดบางประการ เช่น บิดามารดาอาจใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมคืออาจจะเน้นหนัก
ในสังคมประเพณีค่านนั้น ๆ มากหรือน้อยเกินไป จึงทำให้บุตรมีบุคลิกภาพตรงกันข้ามกับจุด
มุ่งหมาย ดังเช่น Mussen⁶ ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าบุตรถูกลงโทษมากเกินไป อาจจะทำให้เกิด
ความรู้สึก เกิดความกลัว ถึงวลใจได้ ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นว่าวิธีการอบรมนั้นด้าใช้มากเกินไป
ไปก็อาจก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาได้ ข้อสังเกตที่ยกมากล่าวนี้ แสดงให้เห็นได้ว่า การ
ศึกษารังนี้ยังไม่สมบูรณ์ ต้องการศึกษาวิจัยต่อไปอีกมาก โดยเฉพาะการศึกษาระบบยาว ถึง
วิธีการสังคมประเพณีที่บิดามารดาใช้ในแต่ละค่าน ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างในสังคม
ประเพณีและบุคลิกภาพมากขึ้น ทั้งจะช่วยให้วินิจฉัยและเสนอแนะวิธีการสังคมประเพณีที่จะช่วย
เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ต้องการต่อไป ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานค่านการพัฒนาประเทศ
และการอบรมบุตรได้ผลที่น่าพอใจและบรรลุจุดมุ่งหมายมากขึ้น

สรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ส่วนมากเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย
ที่ตั้งไว้ แม้จะมีบางส่วนไม่เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ครอบ
คลุมตัวแปรที่สำคัญค่านอื่น ๆ เช่น การอบรมจากโรงเรียน กลุ่มเพื่อน สภาพทางสังคมและ
สิ่งแวดล้อม หรืออาจเกิดจากความคลาดเคลื่อนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการ
วิจัยยังมีความแม่นยำไม่เพียงพอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนน้อยเกินไป หรือข้อ
สมมุติฐานที่ตั้งไว้ไม่ตรงกับความเป็นจริงก็อาจเป็นได้

⁶Mussen, op.cit., p.246.